

taget og i hvilken Form, og derfor ikke frygter for at forvirre ham eller gjøre ham Uret, ræffere og ligefremmere kan gaae ind paa adskillige Spørgsmaal, ved hvilke den fremmede Examinator maa føle sig lidt for, og stundom, uden Stræben efter Prunt med særligt indøvede Ting, hybligere kan fremdrage Examinandens virkelige Viden. Men dermed kunne vi (naadlig da de fire af os; thi fra dette Punkt adskiller efterhaanden medundertegnede F o r c h h a m m e r s Opfatning sig noget fra de øvrige Medlemers) ikke aldeles afvise enhver Betænkelighed eller tillægge Lærernes egne Examination et saadant Fortrin for fremmede (naturligvis dygtige og forstandige Examinatorers), som stundom tillægges den. Heller ikke ved den offentlige Skole er enhver Lærer aldeles hærdet imod den Fristelse, som fremkalbes deels af en naturlig Velvilje for hans Lærlinge, deels af Ønsket om, at hans eget Arbeide gennem Examen maa vinde Paakjendelse eller dog ikke stilles for lavt; ligeoverfor den enkelte Lærling kan Læreren stundom staae med en forudfattet Mening baade til det Bedre (især ligeoverfor den stikkelige og stittige, men ringe begavede og derfor i Virkeligheden svage Discipel) og til det Værre (ligeoverfor det gode Hoved med let Sind og en vis kjæk Selvtillid), der kan faae Indflydelse paa Examinationen; det er ham overhovedet ikke altid let at examinere saa objectivt, med saadan Forglemmelse af den daglige Skoleprøve, at Examen for Andre (Censorerne) fremtræder som en nogenlunde reent og selvstændig Prøve paa, hvad Examinanden, stillet ligeoverfor visse Spørgsmaal og Opgaver, selv formaaer; hertil bidrager det just, at Lærer og Lærling undertiden forstaae hinanden paa en Maade for let, igjennem tilbante Anthyndinger istedetfor gennem bestemt og klart henstillede Spørgsmaal og fuldstændige Svar; der kan baade herved dog opstaae Misforstaaelse fra Disciplens Side og omvendt, Læreren aldeles ubevist, hermed forbinde sig en Art Veiledning til Svaret og fra Disciplens Side en Kløgt i at gribe sliige ufrivillige Bink og i at tilhulle en usikker Forestilling bag et vedtaget Stikord. Naar der spørges om Examensformens Tilbagevirkning paa Lærestanstalten og Underviisningen selv, indeholder Selvegamina-

tionen først en Opmuntring og Spore for Læreren (desto stærkere, jo bedre Control der tilveiebringes udenfra) til at uddanne sig selv til Herredømme over Stoffet og Klarhed i dets Behandling, en Vækkelse til Opmærksomhed paa sig selv; man kan maaffee tilføie, at hele Anstalten paa en gavnlig Maade hæves i dens egne, særligt i Lærlingernes Dine. Der næst giver denne Form en vis Frihed i Lærestanstaltens Maade at tage de enkelte Fag paa, idet Læreren uden ængstelig Hensyn til fremmede Examinators Krav, maaffee paa smaa-lige Enkeltheder, kan lægge Vægt paa det Væsentlige af Stoffet og til Udvikling af de almindelige Forestillinger fremhæve og anvende de Partier, som han anseer for meest stikkebe dertil og efter sin Individualitet bedst kan bruge. Men herved lader sig fra en anden Side gjøre gjældende, at Anstalten dog ogsaa har godt af ikke at isoleres, af at see sit Arbeides Resultat stillet sammen med, hvad andetsteds udrettes (rigtignok ikke blot ved at sende sine Lærlinge bort til et andet Sted og til Fremmede), at der selv for Lærlingene fremkommer en Spore ved den fremmede Examen og ved Kappesriden der, som Lærerne kunne benytte, og dernæst, at den tilbørlige Frihed i Underviisningen (der jo aldrig bør udarte til en Vilkaarlighed, som bortkaster, hvad der ved Anordningen er foreskrevet og krævet, og sætter Andet, maaffee Mere istedet, overhovedet gjør Forstanders ellers Lærers Individualitet til Norm) ingenlunde behøver at udelukkes ved en af forstandige og kyndige Mænd sammensat Commission, navnlig en saadan, hvori Anstalterne ere medrepræsenterede; de examinerende Commissionsmedlemmer ville, hvis de ere Opgaven værne, baade i det Hele vide at skjelne imellem Væsentligt og Uvæsentligt og forstaae at tage Hensyn til, hvad der udtrykkelig (ved Indberetning og mundtlig) meddeles dem om den Begrænsning og Form, der er fulgt i en vis Læregjenstands Behandling, tildeels endog uden udtrykkelig Meddelelse mærke og vide det fra det ene Aar til det andet, og selv hvor de ikke skalde billige Noget i sliig Retning, ville de ikke strax lade det gaae ud over Lærlingen, men søge raadet Bod paa det formeentlige Urigtige i Underviisningen selv, hvor da Overbestyrel-